

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 460/2012-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. novembra 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť V. A., Grécko, zastúpeného advokátom Mgr. A. B., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011, za účasti Krajského súdu v Prešove, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. A. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť V. A. trovy konania v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. A. B., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2012 doručená sťažnosť V. A., Grécko (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. A. B., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Stará Ľubovňa (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 C 31/2010 z 9. júna 2011 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011.

Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca sa domáhal v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 2 C 31/2010 proti obchodnej spoločnosti L., s. r. o., P. (ďalej len „žalovaná“), určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 2 C 31/2010 z 9. júna 2011 žalobu sťažovateľa zamietol vychádzajúc zo zistenia, že medzi sťažovateľom a žalovanou ako zamestnávateľom nedošlo ku vzniku pracovnoprávneho vzťahu; k uzatvoreniu pracovnej zmluvy ústnou formou. Súčasne okresný súd zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalovanej a štátu trovy konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením.

O odvolaní sťažovateľa proti napadnutému rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd tak, že rozsudkom sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011 potvrdil rozsudok

súdu prvého stupňa. Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a zrušil uznesenie vo výroku o trovách konania štátu a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Podľa sťažovateľa z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu bolo nepochybne preukázané, že *„žalobca vykonával práce na pile v P. a to v prospech žalovaného, ktorému táto prevádzka patrila ako súkromnému podnikateľskému subjektu. Odvolací súd ďalej konštatuje, že možno súhlasiť aj s tým, že žalobca bol činný v troch smeroch. Jednak vykonával práce majstra, to znamená, že sa staral o chod píly ako celku, prideloval práce robotníkom pracujúcim na tejto pile a viedol aj práce v súvislosti so zavádzaním nových strojov do prevádzky. Taktiež podľa odvolacieho súdu žalobca vykonával tlmočnicke práce pre štatutárneho zástupcu žalovaného.*

Odvolací súd ďalej konštatuje, že pracovná zmluva v písomnej forme nikdy nebola uzavretá, že nikdy neboli poskytnuté ani podklady pre riadne spracovanie miezd a pre prihlásenie žalobcu na účely sociálneho, nemocenského alebo dôchodkového poistenia, a preto odvolací súd uzatvára, že medzi účastníkmi konania vznikol vzťah, ktorý nie je pokrytý a chránený Zákonníkom práce, pretože s najväčšou pravdepodobnosťou išlo o tzv. čiernu prácu, s tým, že obaja účastníci s takýmto charakterom vzťahu súhlasili a tento im vyhovoval.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia neuvádza, podľa akej právnej normy vec takto posúdil, teda pod hypotézu akej právnej normy subsumoval tento skutkový stav, ktorý vyhodnotil tak, že pracovný pomer medzi účastníkmi konania nevznikol.“

Sťažovateľ sa nestotožňuje so závermi prvostupňového súdu ani odvolacieho súdu, *„pretože nedostatok písomnej formy pracovnej zmluvy podľa ust. § 44 Zákonníka práce nemá vzhľadom na ust. § 17 ods. 2 za následok neplatnosť pracovnej zmluvy“*.

V tejto súvislosti sťažovateľ namieta, že *„odvolací súd ani súd prvého stupňa neuviedol v odôvodnení rozhodnutia aká právna norma vyslovene ustanovuje, že ak zamestnávateľ riadne nespracuje mzdy, alebo ak zamestnanec nepredloží zamestnávateľovi podklady pre prihlásenie zamestnanca na účely sociálneho, nemocenského alebo*

dôchodkového poistenia, že medzi účastníkmi vzniká len vzťah, ktorý nie je pokrytý a chránený Zákonníkom práce“.

Podľa názoru sťažovateľa je záver odvolacieho súdu, že *„účastníci nemali úmysel uzatvoriť pracovnoprávny vzťah a sťažovateľ nemal skutočný úmysel sa u žalovaného zamestnať“*, nesprávny. V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol, že *„v danom prípade vôľu môžeme zjednodušene charakterizovať ako to, čo chce zamestnávateľ a zamestnanec. Pri uzatváraní pracovnej zmluvy chce zamestnávateľ výkon závislej práce a zamestnanec chce poskytovanie mzdy. Z uvedeného, je teda zrejmé, že zamestnávateľ pri uzatváraní pracovného pomeru realizuje v prvom rade svoj zámer získať pracovnú silu. Registrácia zamestnanca na príslušné orgány zaoberajúce sa dôchodkovým, nemocenským a sociálnym poistením, a následná odvodová povinnosť zamestnávateľa, a povinnosť vyhotoviť pracovnú zmluvu (§ 42 ods. 1 druhá veta Zákonníka práce) nie je to, čo zamestnávateľa motivuje k uzatvoreniu pracovného pomeru, resp. to čo zamestnávateľ uzatvorením pracovného pomeru sleduje.*

Z tohto dôvodu, sa prejav vôle uzatvoriť pracovný pomer prejaví hlavne v tom, že zamestnanec začne pre zamestnávateľa vykonávať závislú činnosť (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce) a zamestnávateľ mu za túto činnosť začne vyplácať mzdu, teda konkludentnými činmi.“.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že *„vôľa žalovaného uzatvoriť pracovný pomer so žalobcom a vôľa žalobcu uzatvoriť pracovný pomer so žalovaným sa v danom prípade výrazne prejavila v tom, že žalobca u žalovaného vykonával nepretržite pracovnú činnosť takmer tri roky (žalobca vykonával práce majstra, staral sa o chod píly ako celku, prideloval práce robotníkom pracujúcim u žalovanej spoločnosti, viedol práce v súvislosti so zavádzaním nových strojov do prevádzky, tlmočil pre štatutára žalovanej spoločnosti a pod.), ktorá pracovná činnosť z vykonaného dokazovania bola zrejmá súdu prvého stupňa a aj odvolaciemu súdu.*

Vôľa žalovanej spoločnosti uzatvoriť pracovný pomer so žalovaným sa ďalej prejavila tým, že žalovaná spoločnosť poskytla žalobcovi pred nástupom do práce zálohu vo výške 1.500,- EUR (výpoveď svedka I. Z.), ďalej tým, že žalovaná spoločnosť pre žalobcu

vo svojej prevádzke poskytla ubytovanie (výpovede ostatných svedkov); rovnako tým, že k pracovnej činnosti žalovaná spoločnosť poskytla žalobcovi výrobné prostriedky najmä destu, gater, rozmetaciu pílu a služobné auta (zdokumentované na CD nosiči a fotografiách založených v súdnom spise), ale aj tým, že žalovaná spoločnosť za vykonanú prácu poskytovala žalobcovi mzdu; ďalej tým, že štatutár žalovanej spoločnosti prostredníctvom žalobcu zadával pokyny k práci ostatným zamestnancom (svedecké výpovede zamestnancov žalovaného a jeho štatutárneho zástupcu); a v neposlednom rade vôľa žalovanej spoločnosti uzatvoriť pracovný pomer so žalovaným sa prejavila aj tým, že žalovaná spoločnosť zadávala jasné pokyny pre pracovníkov SBS a svojich zamestnancov týkajúce sa ich vzťahu k žalobcovi, inak by zamestnanci žalovanej spoločnosti nepovažovali žalobcu za svojho nadriadeného (viď výpovede svedka J. H. a M. B.) a pracovníci SBS by žalobcu vykázali z prevádzky, resp. by do prevádzky žalobcu vôbec nevpustili.

Z uvedeného je zrejmé, že medzi mnou a žalovaným došlo k dohode o podstatných (esenciálnych) náležitostiach pracovnej zmluvy. Dôkazy, ktoré dohodu o podstatných náležitostiach pracovnej zmluvy preukazujú boli pred súdom prvého stupňa označené a v konaní vykonané, napriek tomu súd prvého stupňa a ani odvolací súd sa vo svojich rozhodnutiach argumentačne s týmito dôkazmi a mojimi námietkami k tejto skutočnosti nevysporiadali, pričom pre posúdenie otázky, či došlo k uzatvoreniu pracovnej zmluvy, je rozhodujúce objektívne zistenie, či a kedy nastali také skutočnosti, s ktorými právna norma spája vznik pracovnej zmluvy.“

Nakoniec sťažovateľ uviedol, že „v čase vzniku pracovného pomeru medzi účastníkmi konania neexistovala žiadna zákonná prekážka vzniku tohto pracovnoprávneho vzťahu. Výkon práce žalobcu u žalovaného nemožno považovať za prácu nedovolenú, za prácu v rozpore s dobrými mravmi. Navyše ak by medzi účastníkmi vznikol tzv. faktický pracovný pomer je žalovaná spoločnosť povinná faktický pracovný pomer neodkladne ukončiť, a to nepridelovaním práce.

Keďže v danom prípade žalovaná spoločnosť žalobcovi pridelovala prácu, ktorá má všetky definičné znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, a to nepretržite takmer tri roky, vyjadrila týmto konaním jednoznačne svoju vôľu zamestnávať žalobcu.

Zo strany žalovanej spoločnosti a žalobcu išlo o prejav vôle urobený uvedenými konkludentnými činmi, a tento prejav vyjadruje ich vôľu takým spôsobom, že so zreteľom na všetky okolnosti prípadu niet pochybností o tom, že ide o prejav vôle smerujúci k vzniku pracovného pomeru. Medzi účastníkmi konania vznikol riadny pracovný pomer, ktorý naďalej trvá, vzhľadom k tomu, že samotný právny úkon okamžité skončenie pracovného pomeru zamestnávateľom zo dňa 08. 12. 2009 je neplatným právnym úkonom z dôvodu, že okamžité skončenie pracovného pomeru bolo oznámené žalobcovi ústne, čiže nebola dodržaná zákonom stanovená písomná forma, a taktiež z dôvodu, že nebol vymedzený a oznámený dôvod skončenia pracovného pomeru.“.

Podľa názoru sťažovateľa „rozhodnutie súdu prvého stupňa a rovnako aj rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia podstatnej otázky t. j. vzniku pracovného pomeru a tým aj k nesprávnemu právnemu záveru súdu prvého stupňa o otázke platnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru medzi účastníkmi konania“.

Za rozhodujúcu v predmetnej veci sťažovateľ považoval skutočnosť, že „súd prvého stupňa a rovnako aj odvolací súd konštatoval, že pracovný pomer medzi účastníkmi konania nevznikol, bez toho, aby sa zaoberal dôležitou skutočnosťou, a to, či práca, ktorú žalovaná spoločnosť pridelovala žalobcovi má definíčné znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce“.

K otázke vzniku pracovného pomeru a k obsahu a náležitostiam pracovnej zmluvy sťažovateľ v sťažnosti poukázal na existujúcu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (právne názory vyslovené v rozhodnutiach sp. zn. R 68/1971, sp. zn. R 63/1969, sp. zn. 21 Cdo 2287/2002 a sp. zn. 21 Cdo 214/2001).

Sťažovateľ namieta, že „vydaním nepreskúmateľného rozhodnutia súdom prvého stupňa pre nedostatok a nezrozumiteľnosť dôvodov, sa žalobcovi odňala možnosť riadne brániť svoje záujmy v odvolacom konaní, odvolací súd tieto nedostatky rozhodnutia súdu prvého stupňa neodstránil, vo svojom rozhodnutí poukazoval na nepreskúmateľné závery

súdu prvého stupňa, bez nariadenia pojednávania vec rozhodol a svojím rozhodnutím potvrdil zmätočné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Tým, že „*súd prvého stupňa a odvolací súd pri odôvodnení rozsudku nepostupoval spôsobom, ktorý záväzne určuje ustanovenie § 157 ods. 2 OSP, vydal rozsudok bez náležitého zdôvodnenia, nepreskúmateľný pre nedostatok a nezrozumiteľnosť dôvodov“*, došlo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo V. A. na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Stará Ľubovňa, č. k. 2 C/31/2010-202 z 09. 06. 2011 a rozsudkom Krajského súdu Prešov č. k. 1 Co/95/2011-236 z 12. 10. 2011 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu Prešov č. k. 1 Co/95/2011-236 z 12. 10. 2011 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu Prešov na ďalšie konanie.

3. Krajský súd Prešov je povinný uhradiť V. A. trovy konania v sume 269,58 eur (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur päťdesiatosem centov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia na účet jeho právneho zástupcu Mgr. A. B...“

Ústavný súd 28. augusta 2012 sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011, prijal na ďalšie konanie uznesením sp. zn. IV. ÚS 460/2012. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Ústavný súd po prijatí sťažnosti vyzval 13. septembra 2012 krajský súd, aby sa vyjadril k sťažnosti a aby oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Krajský súd sa k sťažnosti vyjadril v prípise sp. zn. Spr 10149/2012 z 26. septembra 2012, v ktorom v podstate zopakoval (doslovne) argumentáciu obsiahnutú v odôvodnení napadnutého rozsudku (pozri citáciu uvedenú v časti III tohto nálezu, pozn.) a v jeho záverečnej časti konštatoval, že „... okolnosti uvádzané navrhovateľom v ústavnej sťažnosti považujeme za nedôvodné a predmetnú sťažnosť navrhujeme zamietnuť.

Zároveň súhlasíme s tým, aby bolo Ústavným súdom v predmetnej veci rozhodnuté bez našej účasti. “

Na výzvu ústavného súdu z 9. októbra 2012 doručil právny zástupca sťažovateľa e-mailovou správou 19. októbra 2012 a poštou 22. októbra 2012 ústavnému súdu stanovisko k vyjadreniu krajského súdu, v ktorom uviedol, že „*Pracovnoprávne vzťahy podľa čl. 2 základných zásad Zákonníka práce môžu vznikáť len so súhlasom fyzickej osoby a zamestnávateľa. Súhlas zamestnávateľa - žalovaného sa v danom prípade prejavil najmä tým, že žalovaný po dobu troch rokov prideloval prácu sťažovateľovi, ktorá má definičné znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, ďalej tým, že pred nástupom do práce žalovaný poskytol sťažovateľovi zálohu vo výške 1.500,- EUR (výpoveď svedka I. Z.), ďalej tým, že žalovaný vo svojej prevádzke poskytol sťažovateľovi ubytovanie (výpovede ostatných svedkov); rovnako aj tým, že k pracovnej činnosti žalovaný poskytol sťažovateľovi výrobné prostriedky najmä destu, gater, rozmetáciu pílu a služobné autá (zdokumentované na CD nosiči a fotografiách založených v súdnom spise).*

Súhlas sťažovateľa ako zamestnanca sa prejavil tým, že za pravidelnú odmenu na základe pokynov žalovaného a v prospech žalovaného vykonával osobne na píle v P. po dobu troch rokov prácu majstra, náplňou ktorej bolo najmä zabezpečovať chod píly ako celku, pridelovať prácu ostatným zamestnancom pracujúcim u žalovaného, zavádzať nové stroje do prevádzky a tlmočiť pokyny štatutára žalovanej spoločnosti adresované ostatným zamestnancom.

Z uvedeného je zrejmé, že medzi sťažovateľom a žalovaným došlo k dohode o podstatných (esenciálnych) náležitostiach pracovnej zmluvy. Podotýkam, že dôkazy, ktoré dohodu o podstatných náležitostiach pracovnej zmluvy preukazujú boli pred súdom prvého stupňa označené a v konaní vykonané, napriek tomu súd prvého stupňa a ani porušovateľ sa vo svojich rozhodnutiach argumentačne s týmito dôkazmi a námietkami sťažovateľa k tejto

skutočnosti nevysporiadali, pričom pre posúdenie otázky, či došlo k uzatvoreniu pracovnej zmluvy, je rozhodujúce objektívne zistenie, či a kedy nastali také skutočnosti, s ktorými právna norma spája vznik pracovnej zmluvy.

Podľa čl. 2 základných zásad, na ktorých spočíva Zákonník práce, výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Dobré mravy obsahujú v sebe aj plnenie zákonom daných povinností.

V danom prípade, vzhľadom k tomu, že medzi sťažovateľom a žalovaným došlo k dohode o podstatných (esenciálnych) náležitostiach pracovnej zmluvy, bol žalovaný povinný v zmysle ust. § 42 ods. 1 Zákonníka práce vydať sťažovateľovi jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy. Podotýkam, že túto zákonnú povinnosť ako aj zákonnú povinnosť prihlásiť sťažovateľa ako svojho zamestnanca na príslušné orgány zaoberajúce sa dôchodkovým, nemocenským a sociálnym poistením si nesplnil žalovaný a nie sťažovateľ.

Porušovateľ v súvislosti s týmito povinnosťami žalovaného vo svojom vyjadrení poukázal na rozpor s dobrými mravmi, ale nie v súvislosti s konaním žalovaného. Dobré mravy obsahujú v sebe prvky slušnosti, rovnoprávnosti, ohľaduplnosti, etiky, neznižovania dôstojnosti, vzájomného rešpektovania a plnenie zákonom daných povinností. Z rozhodnutia porušovateľa ani z vyjadrenia k sťažnosti nie je zrejmé, na základe akých skutočností sa porušovateľ domnieva, že konanie sťažovateľa bolo v danom prípade neslušné, neohľaduplné, neetické alebo nedôstojné. Porušovateľ v rozhodnutí ani vo vyjadrení neoznačil konkrétne, ktorú zákonom danú povinnosť sťažovateľ neplnil keď podľa porušovateľa konal v rozpore s dobrými mravmi.

Porušovateľ uvedený skutkový stav vyhodnotil tak, že účastníci nemali úmysel uzatvoriť pracovnoprávny vzťah a žalobca nemal skutočný úmysel sa u žalovaného zamestnať v súlade so zákonom. V tejto súvislosti poukazujem na závery uvedené v rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 07. 05. 2003, sp. zn. 21 Cdo 2287/2002 (PR 3/2004): K posúdeniu otázky, či došlo k uzatvoreniu pracovnej zmluvy, nie sú rozhodujúce subjektívne predstavy účastníkov o vzniku pracovného pomeru, významné je objektívne zistenie, či a kedy nastali také skutočnosti, s ktorými právna norma spája vznik pracovnej zmluvy. Vzhľadom k tomu, že zamestnávateľ je povinný so zamestnancom dohodnúť druh práce, na ktorý je zamestnanec prijímaný, miesto výkonu práce (obec a organizačnú jednotku alebo inak určené miesto), deň nástupu do práce a mzdové podmienky, je

pracovná zmluva uzatvorená, v okamihu keď sa účastníci dohodli na obsahu týchto podstatných (esenciálnych) náležitostiach. K tomuto môže dôjsť písomne, tak aj ústne alebo iným spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti o tom, čo chceli účastníci prejavíť.

Uvedený záver porušovateľa o neexistencii pracovného pomeru medzi účastníkmi je v rozpore ust. § 17 ods. 2 a ods. 3 Zákonníka práce, ktorý poskytuje ochranu sťažovateľovi ako zamestnancovi. Podľa tohto ustanovenia je právny úkon, ktorý sa neurobil formou predpísanou Zákonníkom práce neplatný, len ak to výslovne ustanovuje Zákonník práce alebo osobitný predpis. V prípade pracovnej zmluvy Zákonník práce síce vyžaduje uzavretie pracovnej zmluvy v písomnej forme, avšak ustanovenie § 42 Zákonníka práce a ani iný zákon, sankciu neplatnosti pre prípad nedodržania písomnej formy pracovnej zmluvy neustanovuje, ako napríklad pri výpovedi alebo pri okamžitom skončení pracovného pomeru. Pracovná zmluva je platná aj vtedy, ak bola uzavretá len ústne, prípadne iba konkludentne.

Aplikovaním zásady uvedenej v čl. 2 základných zásad Zákonníka práce je možné riešiť situácie, ktoré sa nedajú vyriešiť iným spôsobom, napríklad využitím sankcií uvedených v Zákonníku práce, avšak aplikovanie tejto zásady nemôže byť v rozpore s inými ustanoveniami zákona v danom prípade s ust. § 17 ods. 2 Zákonníka práce, ktorý poskytuje zvýšenú ochranu zamestnancovi. S poukazom na uvedené mám zato, že v danom prípade, aj keď právny vzťah medzi účastníkmi nebol podložený písomnou pracovnou zmluvou a žalovaný sťažovateľa neprihlásil na príslušné organy zaoberajúce sa dôchodkovým, nemocenským a sociálnym poistením, bez ohľadu na to či to sťažovateľ vedel alebo nie, nemožno za týchto okolností nedodržanie písomnej formy pracovnej zmluvy sankcionovať jej neplatnosťou.

V danom prípade zo strany účastníkov išlo o prejav vôle urobený nielen ústne, ale aj konkludentnými činmi a tento prejav vyjadruje ich vôľu takým spôsobom, že so zreteľom na všetky okolnosti prípadu niet pochybností o tom, že ide o prejav vôle smerujúci k vzniku pracovného pomeru.

Zároveň Vám oznamujem, že sťažovateľ netrvá na ústnom pojednávaní Ústavného súdu, a súhlasí s tým, aby bolo Ústavným súdom v predmetnej veci rozhodnuté bez jeho účasti.“.

V nadväznosti na súhlasné vyjadrenia účastníkov konania ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery

všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené zákonom pre poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však, prirodzene, nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (m. m. II. ÚS 4/94), ak každé také rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Ústavný príkaz konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy zaväzuje všetky orgány verejnej moci vrátane odvolacích súdov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkolvek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb rešpektujúc pritom princípy právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská

republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je v súlade s ústavou, čo je základným predpokladom pre ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci.

Ústavnosť konaní pred orgánom verejnej moci predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkým zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu predmetného konania. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (m. m. II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ktorej nebezpečenstvo spočíva v potenciálnom uplatnení ničím (objektívne) nepodloženej úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú v podmienkach právneho štátu okrem iného garantované zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu pre rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných a pritom legálnych zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje (musí obsahovať) aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich uplatnenia v súlade s procesnými predpismi.

Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že neodmysliteľnou súčasťou základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj krajský súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

III.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu sp. zn. 2 C 31/2010 z 9. júna 2011 o zamietnutí žaloby, ktorou sa sťažovateľ domáhal určenia, že okamžité skončenie jeho pracovného pomeru žalovanou ako jeho zamestnávateľom z 8. decembra 2009 je neplatné a pracovný pomer naďalej trvá.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa predovšetkým vzal do úvahy, že namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti do tej miery favorizované, že pri jeho uplatňovaní neprichádza do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad, ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca jeho popretie (I. ÚS 2/08).

Z odôvodnenia každého súdneho rozhodnutia musí vyplývať organický, a pritom vnútorne harmonický vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V posudzovanej veci to tak však podľa názoru ústavného súdu nie je. Odôvodnenie rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 2 C 31/2010 z 9. júna 2011, je totiž z hľadiska uvedených kritérií podľa názoru ústavného súdu nedostatočné a nepresvedčivé.

Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku okrem iného uviedol:

„Súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Skutkové zistenia súdu prvého stupňa zodpovedajú vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozsudku má podklad v zistení skutkového stavu. Na týchto správnych skutkových zisteniach súdu prvého stupňa nič sa nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania.

Podľa § 42 ods. 1 Zákonníka práce účinného k 9. 4. 2007, pracovný pomer sa zakladá písomnou pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy je zamestnávateľ povinný vydať zamestnancovi.

Podľa § 43 ods. 1 Zákonníka práce, v pracovnej zmluve je zamestnávateľ povinný so zamestnancom dohodnúť podstatné náležitosti, ktorými sú

- a) druh práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma a jeho stručná charakteristika,*
- b) miesto výkonu práce (obec, organizačná časť alebo inak určené miesto),*
- c) deň nástupu do práce,*
- d) mzdové podmienky, ak nie sú dohodnuté v kolektívnej zmluve.*

Podľa § 43 ods. 2 Zákonníka práce, zamestnávateľ v pracovnej zmluve uvedie okrem náležitostí podľa ods. 1 aj ďalšie pracovné podmienky a to výplatné termíny, pracovný čas, výmeru dovolenky a dĺžku výpovednej lehoty.

V predmetnej veci bolo nepochybne preukázané, že žalobca vykonával práce na pile v P. a to v prospech žalovaného, ktorému táto prevádzka patrila ako súkromnému podnikateľskému subjektu. Možno súhlasiť aj s tým, že žalobca bol činný v troch smeroch. Jednak vykonával práce majstra, to znamená, že sa staral o chod pily ako celku, prideloval práce robotníkom pracujúcim na tejto pile a viedol aj práce v súvislosti so zavádzaním nových strojov do prevádzky. Taktiež vykonával tlmočnicke práce pre štatutárneho zástupcu žalovaného. Napokon, ako to vyplýva z dokazovania vykonaného na súde prvého stupňa, zaoberal sa žalobca aj aktivitami v oblasti sprostredkovania dodávok dreva zo Slovenska do Grécka, pričom v tomto smere pracoval aj pre iné podnikateľské subjekty ako pre žalovaného.

To znamená, že z hľadiska práce pre žalovaného možno jeho aktivity zúžiť na vyššie spomínané práce majstra na prevádzke pily v P., pretože práce prekladateľské, ako vyplynulo z dokazovania vykonaného na súde prvého stupňa boli osobným vzťahom medzi

žalobcom a štatutárnym zástupcom žalovaného a pochopiteľne sprostredkovateľské práce pre iné právne subjekty do aktivít vykonávaných v prospech žalovaného nepatria.

V tejto súvislosti sú správne právne závery súdu prvého stupňa, že vo vzťahu medzi účastníkmi nikdy neexistovala vážna vôľa uzavrieť pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah na popísanú prácu majstra na prevádzke pily v P. Veľmi dôležité je si uvedomiť, že takýto postoj k celej problematike bol dokazovaním vykonaným na súde prvého stupňa náležite zistený tak na strane žalovaného, ale aj na strane žalobcu. Obom účastníkom tohto vzťahu a teda obom účastníkom konania vyhovovalo, že ich vzťah nebude inštitucionalizovaný vo forme riadne uzavretej pracovnej zmluvy. O tom svedčia všetky okolnosti zistené v priebehu konania. Pracovná zmluva v písomnej forme nikdy nebola uzavretá hoci je nepochybné, že obaja účastníci vedeli, že pracovná zmluva sa uzatvára predovšetkým v písomnej forme a nikdy neboli poskytnuté ani podklady pre riadne spracovanie miezd alebo pre prihlásenie žalobcu na účely sociálneho, nemocenského alebo dôchodkového poistenia. Svedkovia, ktorí boli v konaní na súde prvého stupňa vypočutí tieto okolnosti jednoznačne potvrdili pričom poukazovali na to, že nepochybné žalobca práce na prevádzke pily v P. vykonával, ale zároveň sa nepovažoval za riadneho zamestnanca tejto prevádzky. Z dokazovania na súde prvého stupňa vyplynulo, že zodpovednej zamestnankyni pracujúcej so mzdami bol daný pokyn, aby pre žalobcu mzdy nepripravovala a žalobca s tými aj súhlasil. Za týchto okolností vznikol medzi účastníkmi vzťah, ktorý nie je pokrytý a chránený Zákonníkom práce, pretože s najväčšou pravdepodobnosťou išlo o tzv. čiernu prácu, pričom ako bolo vyššie naznačené, obaja účastníci s takýmto charakterom vzťahu súhlasili a tento im vyhovoval. Je totiž nepochybné, že už od apríla 2007 začali účastníci spolupracovať a žalobca skutočne na predmetnej pile pôsobil a vykonával práce, ktoré boli od neho požadované, ale ako bolo vyššie naznačené (a ako správne zistil aj súd prvého stupňa), nikdy tu neexistovala seriózna vôľa uzavrieť pracovný pomer.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na čl. 2 základných zásad, na ktorých spočíva Zákonník práce a z ktorého vyplýva, že pracovnoprávne vzťahy podľa tohto zákona môžu vznikáť len so súhlasom fyzickej osoby a zamestnávateľa. Výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi; nikto

nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov.

V tomto smere nemožno konštatovať, že by účastníci mali vážny úmysel uzavrieť pracovnoprávny vzťah, ktorý by bol v súlade s dobrými mravmi a že by tu bol súhlas účastníkov tohto vzťahu uzavrieť pracovnoprávny vzťah podľa Zákonníka práce.

Nemožno totiž priznať predmetnému vzťahu účastníkov to, že by bol uzavretý s dobrými mravmi, pokiaľ tento právny vzťah nebol podložený nielen písomnou pracovnou zmluvou, ale ani prihlásením žalobcu na príslušné orgány zaoberajúce sa dôchodkovým, nemocenským a sociálnym poistením, o čom žalobca dobre vedel a s týmto súhlasil.

Nemožno preto vychádzať z argumentácie uvedenej v odvolaní žalobcu, ktorá detailne popisuje, ako vznikol vzťah medzi účastníkmi, aké práce žalobca vykonával pre žalovaného, jeho dlhodobé pôsobenie na prevádzke pily v P. a celkové zapojenie pracovných vzťahov na tejto pile. Je pochopiteľné, že tieto otázky nie je možné spochybníť. Nikto nemôže spochybníť, že žalobca tieto práce vykonával a dlhodobo na tejto prevádzke pôsobil. Podstata problému však spočíva v tom, že účastníci nemali úmysel uzatvoriť pracovnoprávny vzťah a žalobca nemal skutočný úmysel sa u žalovaného zamestnať v súlade so zákonom.

V tomto smere treba súhlasiť aj s názorom súdu prvého stupňa spočívajúcim v tom, že označovanie žalobcu za zamestnanca žalovaného v inom súdnom konaní, ktoré prebieha v Grécku nie je právne významné vo svetle skutkových zistení, ktoré urobil súd prvého stupňa v tomto predmetnom konaní a ktoré potvrdzujú takú charakteristiku vzťahov medzi účastníkmi, ako je to konštatované v rozsudku súdu prvého stupňa a s touto sa stotožňuje aj odvolací súd.

Preto postupom podľa § 219 ods. 1 O. s. p. odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil so zreteľom na to, že správny je výrok napadnutého rozsudku aj o trovách konania.

V ostatnom poukazuje odvolací súd na správne a výstižné dôvody súdu prvého stupňa uvedené v odôvodnení napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O. s. p.).“

Zo sťažnosti vyplýva, že základom argumentácie sťažovateľa o porušení jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je tvrdenie, že krajský súd ako odvolací súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal ústavne

akceptovateľným spôsobom s jeho podstatnými námietkami, resp. ich ignoroval. Podľa sťažovateľa spočívajú kľúčové pochybenia krajského súdu najmä v tom, že:

a) krajský súd sa žiadnym spôsobom v napadnutom rozsudku nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami týkajúcimi sa vzniku pracovnoprávneho vzťahu medzi ním a žalovanou ako zamestnávateľom, predovšetkým so zásadnou právnou otázkou, či bola medzi účastníkmi konania platne uzavretá pracovná zmluva v zmysle Zákonníka práce, vzhľadom na argumentáciu sťažovateľa, v zmysle ktorej medzi ním a žalovanou preukázateľne došlo k dohode o podstatných náležitostiach pracovnej zmluvy,

b) odôvodnenie napadnutého rozsudku založené na konštatovaní, že *„vo vzťahu medzi účastníkmi nikdy neexistovala vážna vôľa uzavrieť pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah na popísanú prácu majstra na prevádzke píly v P.“*, je nepreskúmateľné a ústavne nekonformné,

c) krajský súd sa vôbec nevysporiadal s jej námietkou, aby špecifikoval právnú normu, ktorá výslovne ustanovuje, že ak zamestnávateľ riadne nespracuje mzdy a neprihlási zamestnanca na príslušné orgány na účely dôchodkového, nemocenského a sociálneho poistenia, medzi účastníkmi vzniká len vzťah, ktorý nie je chránený Zákonníkom práce (v tomto kontexte sťažovateľ poukázal na § 42 ods. 1 Zákonníka práce ustanovujúci povinnosť žalovanej vydať mu jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy a ustanovujúci taktiež zákonnú povinnosť žalovanej prihlásiť ho ako svojho zamestnanca na príslušné orgány sociálneho poistenia, ktoré si nesplnila),

d) rozhodnutie súdu prvého stupňa a rovnako aj rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia podstatnej otázky, t. j. vzniku pracovného pomeru, a tým aj z nesprávneho právneho záveru o otázke platnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru medzi účastníkmi konania,

e) odôvodnenie rozsudku krajského súdu nedáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky zásadné skutkové a právne otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

Podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri

hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil.

Ustanovenie § 157 OSP je potrebné z hľadiska základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“) pozri napr. rozsudok Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999, § 26] tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993).

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri rozhodovaní v predmetnej veci nepostupoval v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 157 ods. 2 OSP a relevantnej judikatúry ESLP (ktorú si vo svojej judikatúre osvojil aj ústavný súd, pozn.), ktorou je pri svojom rozhodovaní tiež nespochybniteľne viazaný. Tento svoj názor opiera ústavný súd o tieto skutočnosti:

V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil ako vecne správny právny záver prvostupňového súdu, že medzi sťažovateľom a žalovanou nevznikol pracovnoprávny vzťah, neplatia preňho ustanovenia o skončení pracovného pomeru, teda ani ustanovenia vzťahujúce sa na okamžité skončenie pracovného pomeru. Na základe toho súd prvého stupňa rozsudkom sp. zn. 2 C 31/2010 z 9. júna 2011 zamietol žalobu sťažovateľa o určenie, že okamžité skončenie pracovného pomeru sťažovateľa žalovanou z 8. decembra 2009 je neplatné a pracovný pomer naďalej trvá, a odvolací súd napadnutý prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil.

V priebehu konania medzi účastníkmi nebola sporná skutočnosť, že sťažovateľ (ako občan Gréckej republiky, majúci právo voľného pohybu a pobytu v rámci územia členských štátov Európskej únie) už od apríla 2007 vykonával v prospech žalovanej práce majstra na píle v P. vo vlastníctve žalovanej (staral sa o chod píly, prideloval práce robotníkom pracujúcim na tejto píle a viedol práce v súvislosti so zavádzaním nových strojov do prevádzky).

Vzhľadom na neexistenciu písomnej pracovnej zmluvy medzi sťažovateľom a žalovanou, sporným v okolnostiach prípadu bol samotný vznik pracovného pomeru, resp. úmysel účastníkov konania uzatvoriť pracovnoprávny vzťah.

Absencia úmyslu (vážnej vôle) sťažovateľa uzatvoriť pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah so žalovanou podľa odvolacieho súdu mala spočívať v samotnom správaní účastníkov, keď medzi sebou neuzavreli písomnú pracovnú zmluvu, ako aj v tom, že sťažovateľ nebol prihlásený žalovanou na účely sociálneho poistenia. Za uvedených okolností vznikol medzi účastníkmi vzťah, ktorý odvolací súd posúdil ako *„vzťah, ktorý nie je pokrytý a chránený Zákonníkom práce, pretože s najväčšou pravdepodobnosťou išlo o tzv. čiernu prácu... a vzťah v rozpore s dobrými mravmi“*. Vecnú obranu sťažovateľa týkajúcu sa naplnenia dohody o podstatných náležitostiach pracovnej zmluvy konkludentnými činmi, keď žalovaná pridelovala sťažovateľovi prácu, majúcu všetky znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, a to nepretržite takmer tri roky, poskytla mu mzdu, ubytovanie, výrobné prostriedky, odvolací súd považoval za nedôvodnú, pričom podstata problému mala podľa jeho názoru spočívať len v tom, že účastníci nemali úmysel uzatvoriť pracovnoprávny vzťah a sťažovateľ nemal skutočný úmysel sa u žalovanej zamestnať v súlade so zákonom; tento svoj kľúčový právny záver však odvolací súd žiadnym spôsobom neodôvodnil. Rovnako sa krajský súd bez akejkoľvek právnej argumentácie v napadnutom rozsudku stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, v zmysle ktorého *„v prípade ak sťažovateľ aj vykonával pre žalovanú nejakú závislú prácu nebolo to na základe platnej pracovnej zmluvy, mohlo to byť len na základe faktického pracovného pomeru“*.

Podľa názoru ústavného súdu však v okolnostiach posudzovanej právnej veci odvolacie námietky sťažovateľa signalizovali možnosť ich podstatného vplyvu na právne posúdenie veci z hľadiska dôvodnosti ním uplatneného nároku voči žalovanej, a to najmä vzhľadom na obsah na vec aplikovateľných ustanovení Zákonníka práce.

Podľa § 42 ods. 1 Zákonníka práce pracovný pomer sa zakladá písomnou pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy je zamestnávateľ povinný vydať zamestnancovi.

Podľa § 17 ods. 1 Zákonníka práce právny úkon, ktorým sa zamestnanec vopred vzdáva svojich práv, je neplatný.

Podľa § 17 ods. 2 Zákonníka práce právny úkon, na ktorý neudelili predpísaný súhlas zástupcovia zamestnancov, právny úkon, ktorý nebol vopred prerokovaný so zástupcami zamestnancov, alebo právny úkon, ktorý sa neurobil formou predpísanou týmto zákonom, je neplatný, len ak to výslovne ustanovuje tento zákon alebo osobitný predpis.

Podľa § 15 Zákonníka práce prejav vôle treba vykladať tak, ako to so zreteľom na okolnosti, za ktorých sa urobil, zodpovedá dobrým mravom.

Podľa § 18 Zákonníka práce zmluva podľa tohto zákona alebo iných pracovnoprávnych predpisov je uzatvorená, len čo sa účastníci dohodli na jej obsahu.

Z citovaných ustanovení Zákonníka práce vyplýva, že nedodržanie písomnej formy pracovnej zmluvy nie je sankcionované jej neplatnosťou, t. j. Zákonník práce nevyklučuje možnosť uzavretia pracovného pomeru i konkludentne. Aj konkludentný právny úkon však musí spĺňať zákonom ustanovené náležitosti, ktoré determinujú platnosť prejavu vôle smerujúceho ku vzniku, zmene alebo zániku práv, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú. Požiadavkou, aby pracovná zmluva bola uzavretá v písomnej forme, sa na jednej strane vyjadruje princíp ochrany zamestnanca pre prípad vzniku pochybnosti

o vzniku pracovného pomeru a na strane druhej sa súčasne zakladá povinnosť zamestnávateľa dbať o splnenie tejto požiadavky v záujme právnej istoty a preukázateľnosti rozhodujúcich skutočností pre prípad sporu o vzniku pracovného pomeru a o náležitostiach pracovnej zmluvy (pozri rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 M Cdo 14/2010 z 30. marca 2011).

Ťažiskom pre posúdenie, či ide o právny úkon, je prejav vôle, pričom musí existovať jednota vôle a jej prejavu. Existencia vôle (ako psychického vzťahu konajúcej fyzickej osoby k zamýšľanému následku tohto konania) sa musí skúmať (bez ohľadu na konajúcu osobu) vždy konkrétne, pričom východiskom sú objektívne okolnosti, za ktorých došlo k prejavu vôle.

K posúdeniu otázky, či došlo k uzatvoreniu pracovnej zmluvy, nie sú rozhodujúce subjektívne predstavy účastníkov o vzniku pracovného pomeru, významné je objektívne zistenie, či a kedy nastali také skutočnosti, s ktorými právna norma spája vznik pracovnej zmluvy (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 2287/2002 zo 7. mája 2003).

Podľa sťažovateľa v danom prípade, aj keď právny vzťah medzi účastníkmi nebol podložený písomnou pracovnou zmluvou a žalovaná sťažovateľa neprihlásila na príslušné orgány plniace úlohy súvisiace s sociálnym poistením (bez ohľadu na to, či o tom sťažovateľ vedel alebo nie), nemožno nedodržanie písomnej formy pracovnej zmluvy sankcionovať jej neplatnosťou. V danom prípade zo strany účastníkov išlo o prejav vôle urobený nielen ústne, ale aj konkludentnými činmi a tento prejav vyjadruje ich vôľu takým spôsobom, že so zreteľom na všetky okolnosti prípadu niet pochybností o tom, že ide o prejav vôle smerujúci ku vzniku pracovného pomeru.

V konkrétnych okolnostiach posudzovaného prípadu sa ústavný súd s uvedenou argumentáciou sťažovateľa stotožňuje a zastáva názor, že z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku bolo povinnosťou krajského súdu ako odvolacieho súdu sa s touto podstatnou námietkou sťažovateľa v odôvodnení napadnutého rozsudku

primeraným spôsobom zaoberať a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadať. Rovnako bolo povinnosťou odvolacieho súdu zaoberať sa a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadať s otázkou platnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zo strany žalovanej z 8. decembra 2009. Uvedené námietky majú v okolnostiach posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu podstatný charakter, a preto bolo z hľadiska požiadaviek tvoriacich integrálnu súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhnutné, aby sa krajský súd s nimi v odôvodnení napadnutého rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal, t. j. zaujal k nim jednoznačný a nespochybniteľný právny záver.

Na základe uvedených skutočností hodnotí ústavný súd napadnutý rozsudok krajského súdu ako nepreskúmateľný a nezodpovedajúci požiadavkám vyplývajúcim z obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasťou uvedených práv je totiž nepochybne aj požiadavka, aby sa príslušný všeobecný súd v konaní právne korektným spôsobom a zrozumiteľne vyrovnal nielen so skutkovými okolnosťami prípadu, ale aj s kľúčovými právnymi otázkami, ktoré ho viedli ku konkrétnemu rozhodnutiu. Podľa názoru ústavného súdu však napadnutý rozsudok krajského súdu uvedené požiadavky nespĺňa.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd

môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 Co 95/2011 z 12. októbra 2011 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a vrátiť mu vec na ďalšie konanie na účely jej opätovného prerokovania a rozhodnutia o nej (bod 2 výroku tohto nálezu).

V ďalšom postupe bude krajský súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými najmä v III. časti tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), pričom bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde). Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude predovšetkým zaujať právne závery k vecným námietkam sťažovateľa, ktoré ústavný súd v III. časti tohto nálezu označil ako kľúčové (podstatné). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že opätovné prerokovanie veci krajským súdom nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolaniu sťažovateľa, pôjde ale o to, aby krajský súd k námietkam sťažovateľa, ktoré formuloval tak v odvolaní, ako aj v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, zaujal ústavne akceptovateľné a udržateľné právne závery.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom Mgr. A. B., P., v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ sa domáhal úhrady trov konania v sume 269,58 €, ktorá vzhľadom na poskytnuté právne služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu krajského súdu) neprekračovala sumu vypočítanú podľa príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Z uvedeného dôvodu ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v sume ním požadovanej, ktorú je krajský súd povinný uhradiť na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2012